

Bibliografia

- A Guide to Writing Sociology Papers*, Judith Richlin-Klonsky, Ellen Strenski (red.), St. Martin's Press, New York 1998.
- Abdulhadi Rabab, *The Palestinian Women's Autonomous Movement: Emergence, Dynamics; and Challenges*, „Gender and Society” 1998, 12(6), s. 649.
- Anderson Andy B., Basilevsky Alexander, Hum Derek P. J., *Measurement: Theory and Techniques*, w: *Handbook of Survey Research*, Peter H. Rossi, James D. Wright, Andy B. Anderson (red.), Academic Press, New York 1983, s. 231–287.
- Anderson Walt, *Reality Isn't What It Used to Be: Theatrical Politics, Ready-to-Wear Religion, Global Myths, Primitive Chic, and Other Wonders of the Postmodern World*, Harper & Row, San Francisco 1990.
- Andorka Rudolf, *The Importance and the Role of the Second Economy for the Hungarian Economy and Society*, „Quarterly Journal of Budapest University of Economic Sciences” 1990, 12(2), s. 95–113.
- Aneshensel Carol S., Becerra Rosina, Fielder Eve, Schuler Roberleigh, *Participation of Mexican American Female Adolescents in a Longitudinal Panel Survey*, „Public Opinion Quarterly” 1989, 53, s. 548–562.
- Asch Solomon, *Nacisk grupy na motywacje i wypaczenia sądów*, tłum. Danuta Jedlicka, w: *Zagadnienia psychologii społecznej*, A. Malewski (red.), PWN, Warszawa 1962.
- Asher Ramona M., Fine Gary Alan, *Fragile Ties: Sharing Research Relationships with Women Married to Alcoholics*, w: *Experiencing Fieldwork: An Inside View of Qualitative Research*, William B. Shaffir, Robert A. Stebbins (red.), Sage, Newbury Park, Cal. 1991, s. 196–205.
- Auster Carol J., *Manuals for Socialization: Examples from Girl Scout Handbooks 1913–1984*, „Qualitative Sociology” 1985, 8(4), s. 359–367.
- Babbie Earl, *The Third Civilization*, „Review of Religious Research”, zima 1966, s. 101–121.
- *A Religious Profile of Episcopal Churchwomen*, „Pacific Churchman” styczeń 1967, 12, s. 6–8.
- *Science and Morality in Medicine*, University of California Press, Berkeley 1970.
- *Social Research for Consumers*, Wadsworth Belmont, Cal. 1982.
- *You Can Make a Difference*, St. Martin's Press, New York 1985.
- *Survey Research Methods*, Wadsworth, Belmont, Cal. 1990.
- *The Sociological Spirit*, Wadsworth, Belmont, Cal. 1994.
- *Observing Ourselves: Essays in Social Research*, Waveland Press, Prospect Heights, Ill. 1998.
- Babbie Earl, Halley Fred, Zaino Jeanne, *Adventures in Social Research*, Pine Forge Press, Newbury Park, Cal. 2000.
- Bailey William C., *Murder and Capital Punishment*, w: *Criminal Law in Action*, William J. Chambliss (red.), Wiley, New York 1975.
- Bailey William C., Peterson Ruth D., *Murder, Capital Punishment, and Deterrence: A Review of the Evidence and an Examination on Police Killings*, „Journal of Social Issues” 1994, 50, s. 53–74.
- Baker Vern, Lambert Charles, *The National Collegiate Athletic Association and the Governance of Higher Education*, „Sociological Quarterly” 1990, 31(3), s. 403–421.
- Ball-Rokeach Sandra J., Grube Joel W., Rokeach Milton, *Roots: The Next Generation – Who Watched and with What Effect*, „Public Opinion Quarterly” 1981, 45, s. 58–68.
- Bart Pauline, Frankel Linda, *The Student Sociologist's Handbook*, General Learning Press, Morristown, N.J. 1986.
- Bart Pauline, O'Brien Patricia, *Stopping Rape: Successful Survival Strategies*, Pergamon, New York 1985.
- Beck E. M., Tolnay Stewart E., *The Killing Fields of the Deep South: The Market for Cotton and the Lynching of Blacks, 1882–1930*, „American Sociological Review” 1990, 55, s. 526–539.
- Becker Howard S., *Tricks of the Trade: How to Think about Your Research While You're Doing It*, University of Chicago, Chicago 1997.
- Bednarz Marlene, *Push Polls Statement*, raport dla sieci AAPOR 5 kwietnia 1996 (dostępne online: <http://www.aapor.org/ethics/pushpoll.html>).
- Belenky Mary Field, McVicker Blythe Clinchy, Goldberger Nancy Rule, Tarule Jill Mattuck, *Women's Ways of Knowing: The Development of Self, Voice, and Mind*, Basic Books, New York 1986.
- Bellah Robert N., *Tokugawa Religion*, Free Press, Glencoe, Ill. 1957.
- *Research Chronicle: Tokugawa Religion*, w: *Sociologists at Work*, Phillip E. Hammond (red.), Anchor Books, Garden City, NY 1967, s. 164–185.

- *Christianity and Symbolic Realism*, „Journal for the Scientific Study of Religion” 1970, 9, s. 89–96.
- *Comment on the Limits of Symbolic Realism*, „Journal for the Scientific Study of Religion” 1974, 13, s. 487–489.
- Bent Edwin J., Daly John L., *A Question Order Effect in a Local Government Survey*, „Public Opinion Quarterly” 1991, 55, s. 640–642.
- Berbrier Mitch, *„Half the Battle”: Cultural Resonance, Framing Processes, and Ethnic Affectations in Contemporary White Separatist Rhetoric*, „Social Problems” 1998, 45(4), s. 431–450.
- Berg Bruce L., *Qualitative Research Methods for the Social Sciences*, Allyn and Bacon, Boston 1989 (wyd. 3, Allyn and Bacon, Boston 1998).
- Berg Richard, Rossi Peter H., *Thinking about Program Evaluation*, Sage, Thousand Oaks, Cal. 1998.
- Bernstein Ira H., Havig Paul, *Computer Literacy: Getting the Most from Your PC*, Sage, Thousand Oaks, Cal. 1999.
- Bian Yanjie, *Work and Inequality in Urban China*, State University of New York Press, Albany 1994.
- Birchfield R. W., *The New Fowler’s Modern English Usage*, wyd. 3, Oxford University Press, New York 1998.
- Black Donald, *Production of Crime Rates*, „American Sociological Review” 1970, 35, s. 733–748.
- Blair Johnny, Zhao Shanyang, Bickart Barbara, Kuhn Ralph, *Sample Design for Household Telephone Surveys: A Bibliography 1949–1995*, Survey Research Center, University of Maryland, College Park 1995.
- Blalock Hubert M. Jr., *Statystyka dla socjologów*, tłum. Marek Tabin, Irena Topińska, Krzysztof Starzec, PWN, Warszawa 1975.
- Bolstein Richard, *Comparison of the Likelihood to Vote among Preelection Poll Respondents and Nonrespondents*, „Public Opinion Quarterly” 1991, 55, s. 648–650.
- Bradburn Norman M., Sudman Seymour, *Polls and Surveys: Understanding What They Tell Us*, Jossey-Bass, San Francisco 1988.
- Brownlee K. A., *A Note on the Effects of Nonresponse on Surveys*, „Journal of the American Statistical Association” 1975, 52(227), s. 29–32.
- Campbell Donald, Stanley Julian, *Experimental and Quasi-Experimental Designs for Research*, Rand McNally, Chicago 1963.
- Campbell M. L., *Institutional Ethnography and Experience as Data*, „Qualitative Sociology” 1998, 21(1), s. 55–73.
- Carpini Michael X. Delli, Keeter Scott, *Stability and Change in the U.S. Public’s Knowledge of Politics*, „Public Opinion Quarterly” 1991, 55, s. 583–612.
- Carr C. Lynn, *Tomboy Resistance and Conformity: Agency in Social Psychological Gender Theory*, „Gender and Society” 1998, 12(5), s. 528–553.
- Cassell James W., *Internet Data Archives for Sociologists*, raport zaprezentowany przed American Sociological Association, New York, 19 sierpnia 1996.
- Centers for Disease Control and Prevention, National Center for Health Statistics, „Monthly Vital Statistics Report” 1998, 46 (11, Suppl.), s. 29.
- Chafetz Janet, *A Primer on the Construction and Testing of Theories in Sociology*, Peacock, Itasca, Ill. 1978.
- Chen Huey-Tsyh, *Theory-Driven Evaluations*, Sage, Newbury Park, Cal. 1990.
- Chossudovsky Michel, *The Globalization of Poverty: Impacts of IMF and World Bank Reforms*, Zed Books, London 1997.
- Civil Rights and the Black American*, Albert Blaustein, Robert Zangrando (red.), Washington Square Press, New York 1970.
- Coffey Amanda, Atkinson Paul, *Making Sense of Qualitative Data: Complementary Research Strategies*, Sage, Thousand Oaks, Cal. 1996.
- Cole Stephen, *Making Science: Between Nature and Society*, Cambridge, Harvard University Press, Mass. 1992.
- Collins G. C., Blodgett Timothy B., *Sexual Harassment ... Some See It ... Some Won’t*, „Harvard Business Review”, marzec–kwiecień 1981, s. 76–95.
- Comparative Methodology: Theory and Practice in International Social Research*, Else Øyen (red.), Sage, Newbury Park, Cal. 1990.
- Computer-Aided Qualitative Data Analysis: Theory, Methods, and Practice*, Udo Kelle (red.), Sage, Thousand Oaks, Cal. 1995.
- Comstock Donald, *Dimensions of Influence in Organizations*, „Pacific Sociological Review”, styczeń, 1980, s. 67–84.
- Conrad Clifton F., *A Grounded Theory of Academic Change*, „Sociology of Education” 1978, 51, s. 101–112.
- Contemporary Field Research*, Robert M. Emerson (red.), Little Brown, Boston 1988.
- Continuities in Social Research: Studies in the Scope and Method of „The American Soldier”*, Robert K. Merton, Paul F. Lazarsfeld (red.), Free Press, New York 1950.
- Continuities in the Language of Social Research*, Lazarsfeld Paul F., Pasanella Ann, Rosenberg Morris (red.), Free Press, New York 1972.
- Cook Elizabeth, *Communication to the METHODS listserv*, komunikacja mailowa między Michelelem de Seve (T120 @music.ulaval.ca) a Elizabeth Cook (EC1645A@american.edu) [online], 25 kwietnia 1995.

- Cook Thomas D., Campbell Donald T., *Quasi-Experimentation: Design and Analysis Issues for Field Settings*, Rand McNally, Chicago 1979.
- Cooper-Stephenson Cynthia, Theologides Athanasios, *Nutrition in Cancer: Physicians' Knowledge, Opinions, and Educational Needs*, „Journal of the American Dietetic Association” maj 1981, s. 472–476.
- Craig R. Stephen, *The Effect of Television Day Part on Gender Portrayals in Television Commercials: A Content Analysis*, „Sex Roles” 1992, 26(5/6), s. 197–211.
- Crawford Kent S., Thomas Edmund D., Fink Jeffrey J., *Pygmalion at Sea: Improving the Work Effectiveness of Low Performers*, „Journal of Applied Behavioral Science” październik–grudzień 1980, s. 482–505.
- Cunningham J. Barton, *Action Research and Organizational Development*, Praeger, Westport, Conn. 1993.
- Davis Fred, *The Martian and the Convert: Ontological Polarities in Social Research*, „Urban Life” 1973, 2(3) s. 333–343.
- Davis James A., *The Logic of Causal Order*, Sage, Beverly Hills, Cal. 1985.
- *Changeable Weather in a Cooling Climate atop the Liberal Plateau: Conversion and Replacement in Forty-Two General Social Survey Items, 1972–1989*, „Public Opinion Quarterly” 1992, 56, s. 261–306.
- DeFleur Lois, *Biasing Influences on Drug Arrest Records: Implications for Deviance Research*, „American Sociological Review” 1975, 40, s. 88–103.
- Denzin Norman K., Lincoln Yvonna S., *Handbook of Qualitative Research*, Sage, Newbury Park, Cal. 1994.
- DeVault Marjorie L., *Liberating Method: Feminism and Social Research*, Temple University Press, Philadelphia 1999.
- Dillman Don A., *Mail and Telephone Surveys: The Total Design Method*, Wiley, New York 1978.
- Donald Marjorie N., *Implications of Nonresponse for the Interpretation of Mail Questionnaire Data*, „Public Opinion Quarterly” 1960, 24, s. 99–114.
- Doyle Sir Arthur Conan, *Skandal w Czechach*, tłum. St. Zawirska-Michalska, Nakładem Wadława Pawłowskiego, Warszawa 1922.
- Durkheim Émile, *O podziale pracy społecznej*, tłum. Krzysztof Wakar, PWN, Warszawa 1999.
- *Suicide*, Free Press, Glencoe, Ill. [1897] 1951.
- Ekins R., *Male Femaling: A Grounded Theory Approach to Cross-Dressing and Sex-Changing*, Routledge, New York 1997.
- Elder Glen H. Jr., Pavalko Eliza K., Clipp Elizabeth C., *Working with Archival Data: Studying Lives*, Sage, Newbury Park, Cal. 1993.
- Ellison Christopher G., Sherkat Darren E., *Patterns of Religious Mobility among Black Americans*, „Sociological Quarterly” 1990, 31(4), s. 551–568.
- Emerson Robert M., Ferris Kerry O., Brooks Gardner Carol, *On Being Stalked*, „Social Problems” 1998, 45(3) s. 289–314.
- Ethnography Unbound: Power and Resistance in the Modern Metropolis*, M. Burawoy i in. (red.), University of California Press, Berkeley 1991.
- Evans William, *Computer-Supported Content Analysis: Trends, Tools, and Techniques*, „Social Science Computer Review” 1996, 14(3), s. 269–279.
- Experiencing Fieldwork: An Inside View of Qualitative Research*, William B. Shaffer, Robert A. Stebbins (red.), Sage, Newbury Park, Cal. 1991.
- Fairness and Accuracy in Reporting, 1999. *Action Alert: ABC News Gives up on Accuracy?*, 28 września. Dostępne na stronie: <http://www.fair.org/activism/stossel-america.html>.
- Feick Lawrence F., *Latent Class Analysis of Survey Questions That Include Don't Know Responses*, „Public Opinion Quarterly” 53, 1989, s. 525–547.
- Ferrante Joan, Vaughn Angela, *Let's Go Sociology: Travels on the Internet*, Wadsworth, Belmont, Cal. 1999.
- Festinger L., Reicker H. W., Schachter S., *When Prophecy Fails*, University of Minnesota Press, Minneapolis 1956.
- Ford David A., *Preventing and Provoking Wife Battery through Criminal Sanctioning: A Look at the Risks*, 1989, rękopis nie publikowany.
- Ford David A., Regoli Mary Jean, *The Preventive Impacts of Policies for Prosecuting Wife Batterers, w: Domestic Violence: The Changing Criminal Justice Response*, E. S. Buzawa, C. G. Buzawa (red.), Auburn, New York 1992, s. 181–208.
- Forslund Morris A., *Patterns of Delinquency Involvement: An Empirical Typology*, raport zaprezentowany podczas Annual Meeting of the Western Association of Sociologists and Anthropologists, Lethbridge, Alberta, 8 lutego 1980.
- Foschi Martha, Warriner Keith G., Hart Stephen D., *Standards, Expectations, and Interpersonal Influence*, „Social Psychology Quarterly” 1985, 48(2), s. 108–117.
- Fowler Floyd J. Jr., *Improving Survey Questions: Design and Evaluation*, Sage, Thousand Oaks, Cal. 1995.
- Fox Katherine J., *The Politics of Prevention: Ethnographers Combat AIDS among Drug Users*, w: *Ethnography Unbound: Power and Resistance in the Modern Metropolis*, M. Burawoy i in. (red.), University of California Press, Berkeley 1991, s. 227–249.
- Frankfort-Nachmias Chava, *Social Statistics for a Diverse Society*, Pine Forge Press, Newbury Park, Cal. 1997.
- Gall John, *Systemantics: How Systems Work and Especially How They Fail*, Quadrangle, New York 1975.

- Gallup George, *Where Parents Go Wrong*, „San Francisco Chronicle” 13 grudnia 1984, s. 7.
- Gallup George Jr., Roper Burns, Yankelovich Daniel i in., *Polls that Made a Difference*, „Public Perspective” maj-czerwiec 1990, s. 17-21.
- Gamson William A., *Talking Politics*, Cambridge University Press, New York 1992.
- Garant Carol, *Stalls in the Therapeutic Process*, „American Journal of Nursing” grudzień 1980, s. 2166-2167.
- Garfinkel H., *Studies in Ethnomethodology*, Prentice-Hall, Englewood Cliffs, N.J. 1967.
- Gaventa J., *Towards a Knowledge Democracy: Viewpoints on Participatory Research in North America*, w: *Action and Knowledge: Breaking the Monopoly with Participatory Action-Research*, O. Fals-Borda, M. A. Rahman (red.), Apex Press, New York 1991, s. 121-131.
- Gee Wilson, *Social Science Research Methods*, Appleton-Century-Crofts, New York 1950.
- Glaser Barney, Strauss Anselm, *The Discovery of Grounded Theory*, Aldine, Chicago 1967.
- Glock Charles Y., Ringer Benjamin B., Babbie Earl R., *To Comfort and to Challenge*, University of California Press, Berkeley 1967.
- Glock Charles Y., Stark Rodney, *Christian Beliefs and Anti-Semitism*, Harper & Row, New York 1967.
- Goffman Erving, *Asylums: Essays on the Social Situation of Mental Patients and Other Inmates*, Aldine, Chicago 1961.
- *Stigma: Notes on the Management of a Spoiled Identity*, Prentice-Hall, Englewood Cliffs, N.J. 1963.
- *Frame Analysis*, Harvard University Press, Cambridge, Mass. 1974.
- *Gender Advertisements*, Harper & Row, New York 1979.
- Gottlieb Bruce, *Cooking the School Books: How U.S. News Cheats in Picking Its „Best American Colleges”*, 31 sierpnia 1999 (dostępne online: pod <http://www.slate.com/crapshoot/99-08-31/crapshoot.asp>).
- Graham Laurie, Hogan Richard, *Social Class and Tactics: Neighborhood Opposition to Group Homes*, „Sociological Quarterly” 1990, 31(4), s. 513-529.
- Greenwood Peter W., Rydell Peter C., Model Karyn, *Diverting Children from a Life of Crime: Measuring Costs and Benefits*, Rand Corporation, Santa Monica, Cal. 1996.
- Greenwood Peter W. i in., *Three Strikes and You're Out: Estimated Benefits and Costs of California's New Mandatory-Sentencing Law*, Rand Corporation, Santa Monica, Cal. 1994.
- Griffith Alison I., *Mothering, Schooling, and Children's Development*, w: *Knowledge, Experience, and Ruling Relations: Studies in the Social Organization of Knowledge*, M. Campbell, A. Manicom (red.), University of Toronto Press, Toronto 1995, s. 108-121.
- Groves Robert M., *Theories and Methods of Telephone Surveys*, w: „Annual Review of Sociology” (t. 16), W. Richard Scott, Judith Blake (red.), Annual Reviews, Palo Alto, Cal. 1990, s. 221-240.
- Gubrium Jaber F., Holstein James A., *The New Language of Qualitative Method*, Oxford University Press, New York 1997.
- Hamnett Michael P. i in., *Ethics, Politics, and International Social Science Research*, University of Hawaii Press, Honolulu 1984.
- Handbook of Applied Social Research Methods*, Leonard Bickman, Debra J. Rog (red.), Sage, Thousand Oaks, Cal. 1998.
- Hannon Lance, Defronzo James, *The Truly Disadvantaged, Public Assistance, and Crime*, „Social Problems” 1998, 45(3), s. 383-392.
- Havemann Ernest, West Patricia Salter, *They Went to College*, Harcourt, Brace, New York 1952.
- Healey Joseph F., *Statistics: A Tool for Social Research*, Wadsworth, Belmont, Cal. 1999.
- Hedrick Terry E., Bickman Leonard, Rog Debra J., *Applied Research Design: A Practical Guide*, Sage, Newbury Park, Cal. 1993.
- Hein Jeremy, *Refugees, Immigrants, and the State*, „Annual Review of Sociology” 1993, 19, s. 43-59.
- Hempel Carl G., *Fundamentals of Concept Formation in Empirical Science*, „International Encyclopedia of United Science II”, no. 7, 1952.
- Heritage J., *Garfinkel and Ethnomethodology*, Polity Press, Cambridge 1984.
- Heritage John, Greatbatch David, *On the Institutional Character of Institutional Talk*, w: *Talk at Work*, P. Drew, J. Heritage (red.), Cambridge University Press, Cambridge 1992.
- Higginbotham A. Leon Jr., *In the Matter of Color: Race and the American Legal Process*, Oxford University Press, New York 1978.
- Hilts Philip J., *Values of Driving Classes Disputed*, „San Francisco Chronicle” 25 czerwca 1981, s. 4.
- Hirschi Travis, Selvin Hanan, *Principles of Survey Analysis*, Free Press, New York 1973.
- Hogan Richard, Perrucci Carolyn C., *Producing and Reproducing Class and Status Differences: Racial and Gender Gaps in U.S. Employment and Retirement Income*, „Social Problems” 1998, 45(4), s. 528-549.
- Homan Roger, *The Ethics of Social Research*, Longman, London 1991.
- Hoover Kenneth R., *The Elements of Social Scientific Thinking*, St. Martin's Press, New York 1992.
- Horowitz Irving Louis, *The Rise and Fall of Project Camelot*, MIT Press, Cambridge, Mass. 1967.
- How the Poll Was Conducted*, „New York Times” 1 października 1995, s. 15.

- Howard Edward N., Norman Darlene M., *Measuring Public Library Performance*, „Library Journal” luty 1981, s. 305–308.
- Howell Joseph T., *Hard Living on Clay Street*, Doubleday Anchor, Garden City, NY 1973.
- Huberman Michael A., Miles Matthew B., *Data Management and Analysis Methods*, w: *Handbook of Qualitative Research*, Norman K. Denzin, Yvonna S. Lincoln (red.), Sage, Thousand Oaks, Cal. 1994, s. 428–444.
- Hughes Michael, *The Fruits of Cultivation Analysis: A Re-examination of Some Effects of Television Watching*, „Public Opinion Quarterly” 1980, 44, s. 287–302.
- Humphreys Laud, *Tearoom Trade: Impersonal Sex in Public Places*, Aldine, Chicago 1970.
- Hurst Leslie, *Mr. Henry Makes a Deal*, w: *Ethnography Unbound: Power and Resistance in the Modern Metropolis*, M. Burawoy i in. (red.), University of California Press, Berkeley 1991, s. 183–202.
- Indrayan A. i in., *Three-Decade Trend in Human Development Index in India and Its Major States*, „Social Indicators Research” 1999, 46(1), s. 91–120.
- Irwin John, Austin James, *It's About Time: America's Imprisonment Binge*, Wadsworth, Belmont, Cal. 1997.
- Isaac Larry W., Griffin Larry J., *A Historicism in Time-Series Analyses of Historical Process: Critique, Redirection, and Illustrations from U.S. Labor History*, „American Sociological Association” 1989, 54, s. 873–890.
- Jackman Mary R., Senter Mary Scheuer, *Images of Social Groups: Categorical or Qualified?*, „Public Opinion Quarterly” 1980, 44, s. 340–361.
- Jacobs Bruce A., Miller Jody, *Crack Dealing, Gender, and Arrest Avoidance*, „Social Problems” 1998, 45(4), s. 550–569.
- Jasso Guillermina, *Principles of Theoretical Analysis*, „Sociological Theory” 1988, 6, s. 1–20.
- Jensen Arthur, *How Much Can We Boost IQ and Scholastic Achievement?*, „Harvard Educational Review” 1969, 39, s. 273–274.
- Jobes Patrick C. i in., *Shopping as a Social Problem: A Grounded Theoretical Analysis of Experiences among Romanian Shoppers*, „Journal of Applied Sociology” 1997, 14(1), s. 124–146.
- Johnson Jeffrey C., *Selecting Ethnographic Informants*, Sage, Newbury Park, Cal. 1990.
- Johnston Hank, *The Marketed Social Movement: A Case Study of the Rapid Growth of TM*, „Pacific Sociological Review” lipiec 1980, s. 333–354.
- Johnston Hank, Snow David A., *Subcultures and the Emergence of the Estonian Nationalist Opposition 1945–1990*, „Sociological Perspectives” 1998, 41(3), s. 473–497.
- Jones James H., *Bad Blood: The Tuskegee Syphilis Experiments*, Free Press, New York 1981.
- Jones Stephen R. G., *Worker Independence and Output: The Hawthorne Studies Reevaluated*, „American Sociological Review” 1990, 55, s. 176–190.
- Kahane Howard, *Logic and Contemporary Rhetoric*, Wadsworth, Belmont, Cal. 1992.
- Kaplan Abraham, *The Conduct of Inquiry*, Chandler, San Francisco 1964.
- Kardas Edward P., Milford Tommy M., *Using the Internet for Social Science Research and Practice*, Wadsworth, Belmont, Cal. 1996.
- Karl Marx: *Selected Writings in Sociology and Social Philosophy*, T. B. Bottomore, Maximilien Rubel (red.), McGraw-Hill, New York [1843] 1956.
- Kasí Stanislav V., Chisolm Rupert F., Eskenazi Brenda, *The Impact of the Accident at Three Mile Island on the Behavior and Well-Being of Nuclear Workers*, „American Journal of Public Health” maj 1981, s. 472–495.
- Kasof Joseph, *Sex Bias in the Naming of Stimulus Persons*, „Psychological Bulletin” 1993, 113(1), s. 140–163.
- Kebede Alemseghed, Knottnerus J. David, *Beyond the Pales of Babylon: The Ideational Components and Social Psychological Foundations of Rastafari*, „Sociological Perspectives” 1998, 42(3), s. 499–517.
- Kendall Patricia L., Lazarsfeld Paul F., *Problems of Survey Analysis*, w: *Continuities in Social Research: Studies in the Scope and Method of „The American Soldier”*, Robert K. Merton, Paul F. Lazarsfeld, (red.), Free Press, New York 1950, s. 133–196.
- Khayatt Didi, *Compulsory Heterosexuality: Schools and Lesbians Students*, w: *Knowledge, Experience, and Ruling Relations: Studies in the Social Organization of Knowledge*, M. Campbell, A. Manicom (red.), University of Toronto Press, Toronto 1995, s. 149–163.
- Kilburn John C. Jr., *It's a Matter of Definition: Dilemmas of Service Delivery and Organizational Structure in a Growing Voluntary Organization*, „Journal of Applied Sociology” 1998, 15(1), s. 89–103.
- Kinnell Ann Marie, Maynard Douglas W., *The Delivery and Receipt of Safer Sex Advice in Pretest Counseling Sessions for HIV and AIDS*, „Journal of Contemporary Ethnography” 1946, 24, s. 405–437.
- Krueger Richard A., *Focus Groups*, Sage, Newbury Park, Cal. 1988.
- Kuhn Thomas, *Struktura rewolucji naukowych*, tłum. J. Nowotniak, H. Ostromecka, Aletheia, Warszawa [1970] 2001.
- Kurland Daniel J., *The Net, the Web, and You*, Wadsworth, Belmont, Cal. 1996.
- Kvale Steinar, *Interviews: An Introduction to Qualitative Research Interviewing*, Sage, Thousand Oaks, Cal. 1996.
- Landon, 1 293 669: Roosevelt, 972 897, „Literary Digest” 31 października, 1936, s. 5–6.

- Lazarsfeld Paul F., *Foreword*, w: Herbert Hyman, *Survey Design and Analysis*, Free Press, New York 1955.
- *Problems in Methodology*, w: *Sociology Today*, Robert K. Merton (red.), Basic Books, New York 1959.
- *The Varied Sociology of Paul F. Lazarsfeld*, Patricia L. Kendall (red.), Columbia University Press, New York 1982.
- Lee Raymond, *Doing Research on Sensitive Topics*, Sage, Newbury Park, Cal. 1993.
- Lever Janet, *Sex Differences in the Complexity of Children's Play and Games*, w: *Structure and Process*, Richard J. Peterson, Charlotte A. Vaughan (red.), Wadsworth, Belmont, Cal. 1986, s. 74–89.
- Li Tze-chung, *Social Science Reference Sources: A Practical Guide*, Greenwood Press, Westport, Conn. 1990.
- Linton Ralph, *The Study of Man*, D. Appleton-Century, New York 1937.
- Lofland John, Lofland Lyn H., *Analyzing Social Settings: A Guide to Qualitative Observation and Analysis*, wyd. 3 Wadsworth, Belmont, Cal. 1995.
- Lopata-Znanięcki Helena, *Widowhood and Husband Sanctification*, „Journal of Marriage and the Family” maj 1981, s. 439–450.
- Lynd Robert S., Lynd Helen M., *Middletown*, Harcourt Brace, New York 1929.
- *Middletown in Transition*, Harcourt, Brace, New York 1937.
- *Middletown: A Study in American Culture*, Harcourt, Brace, Jovanovich, New York 1956.
- Madison Anna-Marie, *Primary Inclusion of Culturally Diverse Minority Program Participants in the Evaluation Process*, „New Directions for Program Evaluation” 1992, 53, s. 35–43.
- Manning Peter K., Cullum-Swan Betsy, *Narrative, Content, and Semiotic Analysis*, w: *Handbook of Qualitative Research*, Norman K. Denzin, Yvonna S. Lincoln (red.), Sage, Thousand Oaks, Cal. 1994, s. 463–477.
- Marshall Catherine, Rossman Gretchen B., *Designing Qualitative Research*, Sage, Thousand Oaks, Cal. 1995.
- Martin David W., *Doing Psychology Experiments*, wyd. 4 Brooks/Cole, Monterey, Cal. 1996.
- Marx Karl, *Revue Socialiste*, July 5. Reprinted in *Karl Marx: Selected Writings in Sociology and Social Philosophy*, B. Bottomore, Maximilien Rubel (red.), McGraw-Hill, New York [1880] 1956.
- *Kapitał*, t. 1–3, KiW, Warszawa 1951–1959.
- Maxwell Joseph A., *Qualitative Research Design*, Sage, Thousand Oaks, Cal. 1996.
- McAlister Alfred i in., *Pilot Study of Smoking, Alcohol, and Drug Abuse Prevention*, „American Journal of Public Health” lipiec 1980, s. 719–721.
- McGrane Bernard, *The Un-TV and the 10 mph Car: Experiments in Personal Freedom and Everyday Life*, The Small Press, Fort Bragg, Cal. 1994.
- McIver John P., Carmines Edward G., *Unidimensional Scaling*, Sage, Newbury Park, Cal. 1981.
- Meadows Donella H., Meadows Dennis L., Randers Jørgen, *Beyond the Limits: Confronting Global Collapse, Envisioning a Sustainable Future*, Chelsea Green, Post Mills, Vt. 1992.
- Meadows Donella, Meadows Dennis L., Randers Jørgen, Behrens William W. III, *The Limits to Growth*, Universe Books, New York 1972.
- Merton Robert K., *Struktura społeczna i anomia*, w: *Teoria socjologiczna i struktura społeczna*, tłum. Ewa Morawska, Jerzy Wertenstein-Żuławski, PWN, Warszawa 2002.
- Milgram Stanley, *Some Conditions of Obedience and Disobedience to Authority*, „Human Relations” 1965, 18, s. 57–76.
- *Behawioralne badanie posłuszeństwa*, tłum. Józef Radzicki, w: A. Aronson (red.), *Człowiek istota społeczna, Wybór tekstów*, PWN, Warszawa 2001.
- Miller Camilo, E-mail prywatny, 8 września 1999.
- Miller Delbert, *Handbook of Research Design and Social Measurement*, Sage, Newbury Park, Cal. 1991.
- Mitchell Richard G. Jr., *Secrecy and Disclosure in Field Work*, w: *Experiencing Fieldwork: An Inside View of Qualitative Research*, William B. Shaffer, Robert A. Stebbins (red.), Sage, Newbury Park, Cal. 1991, s. 97–108.
- Mitofsky Warren J., *Miscalls Likely in 2000*, „Public Perspective” 1999, 10(5), s. 42–43.
- Mohr Lawrence B., *Understanding Significance Testing*, Sage, Newbury Park, Cal. 1990.
- Morgan Lewis H., *Systems of Consanguinity and Affinity*, Smithsonian Institution, Washington, DC 1870.
- Moskowitz Milt, *The Drugs That Doctors Order*, „San Francisco Chronicle” 23 maja 1981, s. 33.
- Moynihan Daniel, *The Negro Family: The Case for National Action*, U.S. Government Printing Office, Washington, DC 1965.
- Myrdal Gunnar, *An American Dilemma*, Harper & Row, New York 1944.
- Naisbitt John, *Megatrendy: dziesięć nowych kierunków zmieniających nasze życie*, tłum. Paweł Kwiatkowski, Zysk, Poznań 1997.
- Neuman W. Lawrence, *Negotiated Meanings and State Transformation: The Trust Issue in the Progressive Era*, „Social Problems” 1998, 45(3), s. 315–335.
- Nicholls William L. II, Baker Reginald P., Martin Jean, *The Effect of New Data Collection Technology on Survey Data Quality*, w: *Survey Measurement and Process Quality*, L. Lyberg i in. (red.), In press, Wiley, New York (w druku)

- O'Neill Harry W., *They Can't Subpoena What You Ain't Got*, „AAPOR News” 1992, 19(2), s. 4, 7.
- Our Sociological Eye: Personal Essays on Society and Culture*, Arthur Shostak (red.), Alfred, Port Washington, NY 1977.
- Perinelli Phillip J., *Nonsuspecting Public in TV Call-in Polls*, „New York Times” 14 lutego 1986, list do wydawcy.
- Petersen Larry R., Maynard Judy L., *Income, Equity, and Wives' Housekeeping Role Expectations*, „Pacific Sociological Review” styczeń 1981, s. 87–105.
- Picou J. Steven, *Compelled Disclosure of Scholarly Research: Some Comments on High Stakes Litigation*, „Law and Contemporary Problems” 1996, 59(3), s. 149–157.
- *Sociology and Compelled Disclosure: Protecting Respondent Confidentiality*, „Sociological Spectrum” 1996, 16(3), s. 207–238.
- Plutzer Eric, Zipp John F., *Identity Politics, Partisanship, and Voting for Women Candidates*, „Public Opinion Quarterly” 1996, 60, s. 30–57.
- Polivka Anne E., Rothgeb Jennifer M., *Redesigning the CPS Questionnaire*, „Monthly Labor Review” 1993, 116(9), s. 10–28.
- Population Communications International, *International Dateline*, New York, Population Communications International, luty 1996.
- Powell Elwin H., *Occupation, Status, and Suicide: Toward a Redefinition of Anomie*, „American Sociological Review” 1958, 23, s. 131–139.
- Presser Stanley, Blair Johnny, *Survey Pretesting: Do Different Methods Produce Different Results?*, w: *Sociological Methodology* 1994, Peter Marsden (red.), Jossey-Bass, San Francisco, Cal. 1994, s. 73–104.
- Qualitative and Quantitative Social Research*, Robert K. Merton, James S. Coleman, Peter H. Rossi (red.), Free Press, New York 1979.
- Ragin Charles C., Becker Howard S., *What Is a Case?: Exploring the Foundations of Social Inquiry*, Cambridge University Press, Cambridge 1992.
- Rasinski Kenneth A., *The Effect of Question Wording on Public Support for Government Spending*, „Public Opinion Quarterly” 1989, 53, s. 388–394.
- Ray William J., *Methods toward a Science of Behavior and Experience*, wyd. 6 Wadsworth, Belmont, Cal. 2000.
- Redfield Robert, *The Folk Culture of Yucatan*, University of Chicago Press, Chicago 1941.
- Reinharz Shulamit, *Feminist Methods in Social Research*, Oxford University Press, New York 1992.
- Riecken Henry W., Boruch Robert F., *Social Experimentation: A Method for Planning and Evaluating Social Intervention*, Academic Press, New York 1974.
- Ritzer George, *Sociological Theory*, Knopf, New York 1988.
- Roethlisberger F. J., Dickson W. J., *Management and the Worker*, Harvard University Press, Cambridge, Mass. 1939.
- Rogers Everett M. i in., *Effects of an Entertainment-Education Radio Soap Opera on Family Planning and HIV/AIDS Prevention Behavior in Tanzania*. Raport przedstawiony na spotkaniu Tanzania Entertainment-Education Project, Rockefeller Foundation, New York, 27 marca 1996.
- Roper Burns, ... *But Will They Give the Poll Its Due?*, „AAPOR News” 1992, 19(2), s. 5–6.
- Rosenberg Morris, *The Logic of Survey Analysis*, Basic Books, New York 1968.
- *Logika analizy sondażowej* (tłum. skrócone), w: A. Sulek (red.), *Logika analizy sondażowej*, Wyd. UW, Warszawa 1979.
- Rosenthal Robert, Jacobson Lenore, *Pygmalion in the Classroom*, Holt, Rinehart & Winston, New York 1968.
- Rossi Peter H., Freeman Howard E., *Evaluation: A Systematic Approach*, Sage, Newbury Park, Cal. 1996.
- Rothman Ellen K., *The Written Record*, „Journal of Family History” wiosna 1981, s. 47–56.
- Rubin Herbert J., Rubin Riene S., *Qualitative Interviewing: The Art of Hearing Data*, Sage, Thousand Oaks, Cal. 1995.
- Sacks Jeffrey J., Krushat Mark W., Newman Jeffrey, *Reliability of the Health Hazard Appraisal*, „American Journal of Public Health” lipiec 1980, s. 730–732.
- Sanders William B., *Gangbangers and Drive-bys: Grounded Culture and Juvenile Gang Violence*, Aldine De Gruyter, New York 1994.
- Schiflett Kathy L., Zey Mary, *Comparison of Characteristics of Private Product Producing Organizations and Public Service Organizations*, „Sociological Quarterly” 1990, 31(4), s. 569–583.
- Schmitt Frederika E., Martin Patricia Yancey, *Unobtrusive Mobilization by an Institutionalized Rape Crisis Center: „All We Do Comes from Victims”*, „Gender and Society” 1999, 13(3), s. 364–384.
- Schutz Alfred, *The Phenomenology of the Social World*, Northwestern University Press, Evanston, Ill. 1967.
- *On Phenomenology and Social Relations*, University of Chicago Press, Chicago 1970.
- Shaver Kelly G., *The Attribution of Blame: Causality, Responsibility, and Blameworthiness*, Springer-Verlag, New York 1985.
- Sheatsley Paul F., *Questionnaire Construction and Item Writing*, w: *Handbook of Survey Research*, Peter H. Rossi, James D. Wright, Andy B. Anderson (red.), Academic Press, New York 1983, s. 195–230.
- Silverman David, *Interpreting Qualitative Data*, Sage, Newbury Park, Cal. 1993.

- *Doing Qualitative Research: A Practical Handbook*, Sage, Thousand Oaks, Cal. 1999.
- Smith Andrew E., Bishop G. F., *The Gallup Secret Ballot Experiments: 1944–1988*, raport przedstawiony na corocznej konferencji American Association for Public Opinion Research, St. Petersburg, Fl. maj 1992.
- Smith Dorothy E., *The Everyday World as Problematic*, Northeastern University Press, Boston 1978.
- Smith Eric R. A. N., Squire Peverill, *The Effects of Prestige Names in Question Wording*, „Public Opinion Quarterly” 1990, 54, s. 97–116.
- Smith Vicki, *The Fractured World of the Temporary Worker: Power, Participation, and Fragmentation in the Contemporary Workplace*, „Social Problems” 1998, 45(4), s. 411–430.
- Snow David A., Leon Anderson, *Identity Work among the Homeless: The Verbal Construction and Avowal of Personal Identities*, „American Journal of Sociology” 1987, 92, s. 1336–1371.
- Sorokin Pitirim A., *Social and Cultural Dynamics*, Bedminster Press, Englewood Cliffs, N.J. 1937–1940, 4 t.
- Spohn Cassie, Horney Julie, *A Case of Unrealistic Expectations: The Impact of Rape Reform Legislation in Illinois*, „The Criminal Justice Policy Review” 1990, 4(1), s. 1–18.
- Srole Leo, *Social Integration and Certain Corollaries: An Exploratory Study*, „American Sociological Review” 1956, 21, s. 709–716.
- State Saved \$21.7 Billion with Five-Year-Old „Three Strikes” Law, „BayInsider” 1 marca 1999 (dostępne pod adresem: http://www.bayinsider.com/news/1999/03/01/three_strikes.html).
- Stearns Cindy A., *Breastfeeding and the Good Maternal Body*, „Gender and Society” 1999, 13(3), s. 308.
- Sterling T. D., Rosenbaum W. L., Weinkam J. J., *Publication Decisions Revisited: The Effect of the Outcome of Statistical Tests on the Decision to Publish and Vice Versa*, „American Statistician” 1995, 49(1), s. 108–112.
- Stouffer Samuel i in., *The American Soldier*, Princeton University Press, Princeton, NY 1949–1950, 3 t.
- Stouffer Samuel [1949–1950], *Studia z psychologii społecznej w czasie II wojny światowej*, Zarząd Propagandy i Agitacji GZP WP, Biuletyn Informacyjny. Seria psychologii i pedagogiki wojskowej, nr 16, 17, 20, 21, Warszawa 1960.
- Strang David, Baron James N., *Categorical Imperatives: The Structure of Job Titles in California State Agencies*, „American Sociological Review” 1990, 55, s. 479–495.
- Strauss Anselm, Corbin Juliet, *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Techniques*, Sage, Newbury Park, Cal. 1990.
- *Grounded Theory Methodology: An Overview*, w: *Handbook of Qualitative Research*, Norman K. Denzin, Yvonna S. Lincoln (red.), Sage, Thousand Oaks, Cal. 1994, s. 273–285
- Strunk William Jr., White E. B., *The Elements of Style*, 4 wyd. Allyn and Bacon, Boston 1999.
- Successful Focus Groups: Advancing the State of the Art*, David L. Morgan (red.), Sage, Newbury Park, Cal. 1993.
- Survey Research in the Social Sciences*, Charles Glock (red.), Russell Sage Foundation, New York 1967.
- Swafford Michael, *Soviet Survey Research: The 1970's vs. the 1990's*, „AAPOR News” 1992, 19(3), s. 3–4.
- Swalehe Ramadhan i in., *A Content Analysis of the Entertainment-Education Radio Soap Opera „Twende na Wakati” (Let's Go with the Times) in Tanzania*, Arusha, Tanzania: Population Family Life and Education Programme (POFLEP), Ministry of Community Development, Women Affairs, and Children, 15 listopada 1995.
- Sweet Stephen, *Using a Mock Institutional Review Board to Teach Ethics in Sociological Research*, „Teaching Sociology” 27 stycznia 1999, s. 55–59.
- Tacq Jacques, *Multivariate Analysis Techniques in Social Science Research: From Problem to Analysis*, Sage, Thousand Oaks, Cal. 1997.
- Takeuchi David, *Grass in Hawaii: A Structural Constraints Approach*, M.A. thesis, University of Hawaii, 1974.
- Tan Alexis S., *Mass Media Use, Issue Knowledge and Political Involvement*, „Public Opinion Quarterly” 1980, 44, s. 241–248.
- Tandon Rajesh, Brown L. Dave, *Organization-Building for Rural Development: An Experiment in India*, „Journal of Applied Behavioral Science” kwiecień–czerwiec 1981, s. 172–189.
- Taylor Humphrey, Terhanian George, *Heady Days Are Here Again: Online Polling Is Rapidly Coming of Age*, „Public Perspective” 1999, 10(4), s. 20–23.
- The Politics of Field Research: Sociology beyond Enlightenment*, Jaber F. Gubrium, David Silverman (red.), Sage, Newbury Park, Cal. 1989.
- Theory Building in Sociology: Assessing Theoretical Cumulation*, Jonathan H. Turner (red.), Sage, Newbury Park, Cal. 1989.
- Thomas William I., Znaniecki Florian, *Chłop polski w Europie i Ameryce*, LSW, Warszawa 1976.
- Tiano Susan, *Patriarchy on the Line: Labor, Gender, and Ideology in the Mexican Maquila Industry*, Temple University Press, Philadelphia, PA 1994.
- Tourangeau Roger i in., *Carryover Effects in Attitude Surveys*, „Public Opinion Quarterly” 1989, 53, s. 495–524.
- Tuckel Peter S., Feinberg Barry M., *The Answering Machine Poses Many Questions for Telephone Survey Re-*

- searchers, „Public Opinion Quarterly” 1991, 55, s. 200–217.
- Turk Guminski Theresa, *Hospital Support: Urban Correlates of Allocation Based on Organizational Prestige*, „Pacific Sociological Review” lipiec 1980, s. 315–332.
- Turner Stephen Park, Turner Jonathan H., *The Impossible Science: An Institutional Analysis of American Sociology*, Sage, Newbury Park, Cal. 1990.
- United Nations, 1995, *Human Development Report 1995*, New York: United Nations Development Program, [streszczenie w Population Communication International, *International Dateline*, luty 1996, s. 1–4.]
- U.S. Bureau of the Census, *Male-Female Differences in Work Experience, Occupation, and Earning*, 1984, „Current Population Reports”, Series P-70, No. 10, U.S. Government Printing Office, Washington, DC 1987.
- *Statistical Abstract of the United States, 1995*, CD-ROM CD-SA-95, kwiecień 1996a.
- *Statistical Abstract of the United States, 1996, National Data Book and Guide to Sources*, Washington, DC: U.S. Government Printing Office, 1996b.
- *Statistical Abstract of the United States*, U.S. Government Printing Office, Washington, DC 1999.
- U.S. News and World Report, „America’s Best Colleges” 1999, 30.
- Uwe Flick, *An Introduction to Qualitative Research*, Sage, Thousand Oaks, Cal. 1998.
- Veroff Joseph, Hatchett Shirley, Douvan Elizabeth, *Consequences of Participating in a Longitudinal Study of Marriage*, „Public Opinion Quarterly” 1992, 56, s. 325–327.
- Votaw Carmen Delgado, *Women’s Rights in the United States*, United States Commission on Civil Rights, Inter-American Commission on Women, Clearinghouse Publications, Washington, DC 1979.
- Wagner-Pacifici Robin, *Discourse and Destruction: The City of Philadelphia versus MOVE*, University of Chicago Press, Chicago 1995.
- Walker Jeffery T., *Fax Machines and Social Surveys: Teaching an Old Dog New Tricks*, „Journal of Quantitative Criminology” 1994, 10(2), s. 181–188.
- Walker Research, *Industry Image Study*, wyd. 8 Walker Research, Indianapolis, IN 1988.
- Wallace William A., *Causality and Scientific Explanation*, University of Michigan Press, Ann Arbor 1972.
- Warner W. Lloyd, *Democracy in Jonesville*, Harper, New York 1949.
- Weber Eugene J. i in., *Nonreactive Measures in the Social Sciences*, Houghton Mifflin, Boston 1981.
- Weber Max, *The Religion of China*, tłum. Hans H. Gerth, Free Press, New York 1951.
- *Ancient Judaism*, tłum. Hans H. Gerth, Don Martindale, Free Press, New York [1934] 1952.
- *The Religion of India*, tłum. Hans H. Gerth, Don Martindale, Free Press, New York [1934] 1958.
- *Etyka protestancka i duch kapitalizmu*, tłum. Jan Miłziński, Test, Lublin 1994.
- *Nauka jako powołanie, w: Polityka jako zawód i powołanie*, tłum. Andrzej Kopacki, Paweł Dybel, Kraków–Warszawa 1998.
- Weber Robert Philip, *Basic Content Analysis*, Sage, Newbury Park, Cal. 1990.
- Weiss Carol, *Evaluation Research*, Prentice-Hall, Englewood Cliffs, N.J. 1972.
- Wellman David, *The Union Makes Us Stronger: Radical Unionism on the San Francisco Waterfront*, Cambridge University Press, Cambridge, Mass. 1995.
- Wharton Amy S., Baron James N., *So Happy Together? The Impact of Gender Segregation on Men at Work*, „American Sociological Review” 1987, 52, s. 574–587.
- What Went Wrong with the Polls?*, „Literary Digest” 14 listopada 1936, s. 7–8.
- Whyte W. F., *Street Corner Society*, University of Chicago Press, Chicago 1943.
- Whyte W. F., Greenwood D. J., Lazes P., *Participatory Action Research: Through Practice to Science in Social Research*, w: *Participatory Action Research*, W. F. Whyte (red.), Sage, New York 1991, s. 19–55.
- Wieder D. L., *Language and Social Reality: The Case of Telling the Convict Code*, University Press of America, Landman, MD 1988.
- Williams Robin M. Jr., *The American Soldier: An Assessment, Several Wars Later*, „Public Opinion Quarterly” 1989, 53, s. 155–174.
- Wolcott Harry F., *The Art of Fieldwork*, AltaMira Press, Walnut Creek, Cal. 1995.
- World Opinion Update*, październik 1985, maj 1986.
- Yammarino Francis J., Skinner Steven J., Childers Terry L. Terry L., *Understanding Mail Survey Response Behavior: A Meta-Analysis*, „Public Opinion Quarterly” 1991, 55, s. 613–639.
- Yerg Beverly J., *Reflections on the Use of the RTE Model in Physical Education*, „Research Quarterly for Exercise and Sport” marzec 1981, s. 38–47.
- Yinger J. Milton i in., *Middle Start: An Experiment in the Educational Enrichment of Young Adolescents*, Cambridge University Press, London 1977.

Bibliografia uzupełniająca

Zestawił Antoni Sulek

Bibliografia obejmuje ważniejsze prace z zakresu metodologii badań społecznych, które nawiązują do treści podręcznika, wyraźnie poza te treści wykraczają. Bibliografia obejmuje wyłącznie teksty w języku polskim, zarówno oryginalne, jak i przekłady z języków obcych. Prace w bibliografii ułożono według rozdziałów podręcznika. Jeśli praca miała więcej niż jedno wydanie, wskazywano wydanie najłatwiej dostępne.

Dodatkowe lektury znaleźć można w przygotowanej przez K. Lutyńską bibliografię *Metodologia badań socjologicznych*, cz. 1–2, IFiS PAN, Warszawa 2000–2002; bibliografia ta obejmuje lata 1945–1999 i jest adnotowana. Można je znaleźć także w metodologicznych hasłach *Encyklopedii Socjologii* (Oficyna Naukowa, Warszawa 1998–2002) oraz w innych podręcznikach metodologii, zwłaszcza we *Wprowadzeniu do metod socjologii empirycznej* R. Mayntz, K. Holma i P. Hübnera (PWN, Warszawa 1985) i *Metodach badawczych w naukach społecznych* C. i D. Nachmiasów (Zysk, Poznań 2001).

1. Działalność badawcza człowieka a nauka

Ideę nauki przedstawiają czasem sami uczeni, na przykład socjolog R. K. Merton (*Teoria socjologiczna i struktura społeczna*, PWN, Warszawa 2002, rozdział *Nauka i demokratyczny ład społeczny*) i biolog R. Dunkbar (*Kłopoty z nauką*, Marabut, Gdańsk 1995, rozdział *Co to takiego nauka*). Ideę nauki łatwiej zrozumieć, gdy naukę porówna się z innymi rodzajami wiedzy. Filozof E. Nagel (*Struktura nauki*, PWN, Warszawa 1970, rozdział 1) porównuje naukę z wiedzą potoczną, natomiast M. Przełęcki (*Poza granicami nauki. Z semantyki poznania pozanaukowego* (Pol. Tow. Semiotyczne, Warszawa 1996) – z poznaniem wartości, poznaniem filozoficznym, religijnym i artystycznym. *Logika odkrycia naukowego* (1935) K. R. Poppera (PWN, Warszawa 2002) i *Struktura rewolucji naukowych* T. S. Kuhna (Aletheia, Warszawa 2001) są być może dwiema najważniejszymi książkami o nauce, jakie napisano w XX wieku.

Wykład spraw podstawowych nauki zawierają podręczniki filozofii nauki: A. F. Chalmers, *Czym jest to, co zwiemy nauką* (Siedmioróg, Wrocław 1993), C. G. Hempel, *Filozofia nauk przyrodniczych* (Aletheia,

Warszawa 2001) i J. Losee, *Wprowadzenie do filozofii nauki* (Pruszyński, Warszawa 2001). Podstawowe problemy nauk społecznych przedstawione są gdzie indziej. P. Sztompka wydał wybór przekładów *Metodologiczne podstawy socjologii* (UJ, Kraków 1975), a S. Nowak w *Metodologii badań społecznych* (PWN, Warszawa 1985) wyłożył metodologiczne podstawy socjologii w tradycji i języku filozofii nauki. *O osobliwościach nauk społecznych* (1962) S. Ossowskiego jest ważną książką o socjologii jako nauce humanistycznej. Swoistości socjologii jako nauki bronią także książki E. Mokrzyckiego *Filozofia nauki a socjologia* (PWN, Warszawa 1980) i Z. Krasnodębskiego, *Rozumienie ludzkiego zachowania* (PIW, Warszawa 1986).

Metodologia jako dziedzina zainteresowań zwięźle przedstawiona jest w napisanym przez A. Sułkę hasle *Metodologia socjologiczna w Encyklopedii Socjologii*, t. 2, 1999 – tam dalsza literatura; artykuł K. Szaniawskiego *Metoda i twórczość w nauce*, w jego tomie *O nauce, rozumowaniu i wartościach* (PWN, Warszawa 1994) jest szczególnie wart lektury.

2. Paradygmaty, teoria i badania społeczne

Pojęcie paradygmatu wprowadził T. S. Kuhn w *Strukturze rewolucji naukowych* (Aletheia, Warszawa 2001). Większość paradygmatów opisanych w niniejszym podręczniku jest dokładniej scharakteryzowana w *Strukturze teorii socjologicznej* J. H. Turnera (PWN, Warszawa 2003) i wydaniu nowym *Historii myśli socjologicznej* J. Szackiego (PWN, Warszawa 2002). Wydany pod red. S. Nowaka zbiór *Metodologiczne problemy teorii socjologicznych* (PWN, Warszawa 1971) przedstawia założenia różnych podejść teoretycznych w naukach społecznych, m.in. historyzmu (J. Szacki), funkcjonalizmu (P. Sztompka) i strategii idealizacyjnej (L. Nowak).

S. Nowak w *Metodologii badań społecznych* (PWN, Warszawa 1985), omawia różne strategie budowy teorii, a P. Sztompka w *Teorii i wyjaśnianiu* (PWN, Warszawa 1973) przedstawił obszernie strategię budowy teorii jako systemu wyjaśnień. Książka A. Malewskiego *O zastosowaniach teorii zachowania* (1964), w: *O nowy kształt nauk społecznych*, PWN, Warszawa 1975, (zwł. cz. 2) jest pięknym przykładem budowa-

nia teorii wyjaśniających. R. K. Merton w *Teorii socjologicznej i strukturze społecznej* (PWN, Warszawa 2002) pokazuje związki między teorią a badaniami: pisze o znaczeniu teorii socjologicznej dla badań empirycznych (rozdział 4) i znaczeniu badań empirycznych dla teorii socjologicznej (rozdział 5).

3. Pojęcie przyczynowości w badaniach społecznych

Rozumienie przyczynowości pogłębi lektura *Struktury nauki* E. Nagla (PWN, Warszawa 1970); pisze on o zasadzie przyczynowości (10.V), o prawach przyczynowych i nieprzyczynowych (14.I), o wyjaśnieniach przyczynowych i kryteriach ważności przyczynowej w historii, dyscyplinie bliskiej socjologii (15.III), a także o determinizmie w odniesieniu do nauk społecznych. Podstawową książką dla socjologii jest *Przyczynowość w badaniach socjologicznych* J. Karpińskiego (PWN, Warszawa 1985).

Ujęcie przyczynowości wypracowane przez P. F. Lazarsfelda przedstawił sam jego autor w pracy *Przyczynowa interpretacja zależności statystycznych przy zastosowaniu zmiennej kontrolnej*, w: S. Nowak (red.), *Metody badań socjologicznych* (PWN, Warszawa 1965), a rozbudował S. Nowak w pracy *Przyczynowa interpretacja zależności statystycznych w nieeksperymentalnych badaniach socjologicznych*, w: K. Szaniawski (red.), *Metody statystyczne w socjologii*, PWN, Warszawa 1968. Skrócony przekład książki M. Rosenberga, *The Logic of Survey Analysis* ukazał się po polsku w skrypcie A. Sułka *Logika analizy socjologicznej* (UW, Warszawa 1979), a inny przekład – w wydaniu książkowym jako *Zmienne kontrolne (faktory testujące) w badaniach socjologicznych* (KUL, Lublin 1981).

4. Plan badań

Dobrym uzupełnieniem tego rozdziału jest rozdział 1, *Problematyka i metody badań* w pracy S. Nowaka *Metodologia badań społecznych* (PWN, Warszawa 1985).

Problematyka jednostek i poziomu analizy została wyłożona przez J. Karpińskiego w książce *Przyczynowość w badaniach socjologicznych* (PWN, Warszawa 1985), w rozdziale *Ludzie i zbiorowości. Zagadnienia „poziomu analizy” w socjologii*. Typologia własności jednostek i własności zbiorowości, sformułowana przez P. F. Lazarsfelda i H. Menzla została opisana w ich pracy *O stosunku między własnościami jednostek a własnościami zbiorowości*, przetłumaczonej w zbiorze A. Sułka *Logika analizy socjologicznej* (UW, Warszawa 1979). Przekład klasycznego artykułu W. S. Robinsona *Korelacje ekologiczne a zachowanie jednostek*

oraz ważnej pracy G. Firebaugh, *Pewna reguła wnioskowania o zależnościach indywidualnych z danych agregatowych* znajduje się w zbiorze A. Sułka *Metody analizy socjologicznej* (UW, Warszawa 1986).

Wykład metodologii badań uwzględniających wymiar czasowy zawarty jest w dwóch pracach: J. Karpiński, *Przyczynowość w badaniach socjologicznych*, rozdział *Weryfikacja tez o zależnościach przyczynowych w badaniach diachronicznych* oraz A. Sułek i K. Kosela, *Metody badania procesów społecznych*, w zbiorze *Metody analizy socjologicznej*.

5. Konceptualizacja, operacjonalizacja i pomiar

Podstawowy problem, „teoria a doświadczenie”, przedstawiony jest w książce A. Chalmersa, *Czym jest to, co zwiemy nauką* (Siedmioróg, Wrocław 1993), głównie w rozdziale 3 *Zależność obserwacji od teorii*, a w odniesieniu do poznania humanistycznego przez Z. Krasnodębskiego, *Rozumienie ludzkiego zachowania* (PIW, Warszawa 1986), głównie w rozdziale 2 zatytułowanym *Czy rozumienie jest empatią? Metody wprowadzania do nauki pojęć teoretycznych* przedstawia M. Przełęcki w studium *Pojęcia teoretyczne i doświadczenie*, w zbiorze T. Pawłowskiego *Logiczna teoria nauki* (PWN, Warszawa 1966).

Jeśli chodzi o definicje, najlepiej czytać teksty polskich logików. Część I zbioru *Logiczna teoria nauki* traktuje o definicjach i zawiera podstawowe prace K. Ajdukiewicza (*Trzy pojęcia definicji*), J. Kotarbińskiej (*Definicja, Tak zwana definicja deiktyczna*) i M. Przełęckiego (*Operacjonizm*); zob. też pracę T. Pawłowskiego *Definicja i argumentacja perswazyjna w jego Metodologicznych zagadnieniach humanistyki* (PWN, Warszawa 1969). Spośród najnowszych podręczników godny polecenia jest: E. Żarnecka-Białą, *Mala logika* (UJ, Kraków 1999), głównie rozdział 9 *Poprawianie języka naturalnego: precyzja logiczna, definiowanie*.

O operacjonalizacji zmiennych w socjologii, zob. S. Nowak, *Studia z metodologii nauk społecznych* (PWN, Warszawa 1965), rozdział *Pojęcia i wskaźniki*. Doskonale przykłady operacyjnego definiowania pojęć znajdują się w pracy M. L. Kohna i C. Schoolera, *Praca a osobowość* (PWN, Warszawa 1986), zwłaszcza rozdział 2 *Klasa społeczna, zawód i orientacje*, w którym zoperacjonalizowana jest zawodowa samostereowność oraz rozdział 4 *Struktura zawodowa a alienacja*, w którym zoperacjonalizowane jest (za Seemanem) pojęcie tak abstrakcyjne i nieuchwytnie jak alienacja; zob. też K. M. Stomczyński i M. L. Kohn, *Sytuacja pracy i jej psychologiczne konsekwencje* (Ossolineum, Wrocław 1988).

O pomiarze, kryteriach jego jakości, trafności i rzetelności najlepiej czytać u psychologów: u J. Brzezińskiego *Metodologia badań psychologicznych* (PWN, Warszawa 1996), rozdziały 12, 17 i 20 – ostatni traktuje o adaptacji kulturowej testów, kwestii ważnej dla badań porównawczych, lub w książce E. Hornowskiej *Testy psychologiczne. Teoria i praktyka* (Scholar, Warszawa 2001).

6. Indeksy, skale i typologie

O naturze pomiaru i typach skal szczególnie jasno pisze T. Pawłowski w *Metodologicznych zagadnieniach humanistyki* (PWN, Warszawa 1969), rozdział 4 *Pomiar w naukach społecznych*.

O konstrukcji typologii i innych systemów opisowych zob. A. H. Barton, P. F. Lazarsfeld, *Niektóre funkcje analizy jakościowej w badaniach społecznych*, w zbiorze A. Sulka, *Metody analizy socjologicznej*, UW, Warszawa 1985; I. Lazari-Pawłowska, *O pojęciu typologicznym w humanistyce*, w zbiorze T. Pawłowskiego, *Logiczna teoria nauki*, PWN, Warszawa 1966.

O budowie skal więcej można przeczytać w innych podręcznikach metodologii: o skali Bogardusa i Thurstone'a w *Metodach badań socjologicznych*, pod red. S. Nowaka (PWN, Warszawa 1965), o skali Likerta w *Metodach badawczych w naukach społecznych* Ch. i D. Nachmiasów (Zysk, Poznań 2001), a o dyferencjale semantycznym, czyli skali Osgooda w artykule J. Czapińskiego *Dyferencjał semantyczny*, w *Materiałach do nauczania psychologii*, seria 3, t. 3 (PWN, Warszawa 1978).

7. Logika doboru próby

Podstawowe podręczniki badań opartych na próbach reprezentacyjnych to: Z. Pawłowski, *Wstęp do statystycznej metody reprezentacyjnej* (PWN, Warszawa 1972), R. Zasępa, *Metoda reprezentacyjna* (PWE, Warszawa 1972) i C. Bracha, *Teoretyczne podstawy metody reprezentacyjnej* (PWN, Warszawa 1996). Bardziej bezpośrednio do badań społecznych odnosi się książka C. Brachy *Metoda reprezentacyjna w badaniu opinii publicznej i marketingu* (Efekt, Warszawa 1998), a pośrednio – dwie ważne prace G. Lissowskiego: *Z zagadnień doboru próby*, w: K. Szaniawski (red.), *Metody statystyczne w socjologii* (PWN, Warszawa 1968) oraz *Problem jednostek niedostępnych w reprezentacyjnych badaniach socjologicznych*, w: K. Szaniawski (red.), *Metody matematyczne w socjologii* (Ossolineum, Wrocław 1971).

8. Eksperyment

Eksperyment w socjologii jest tematem monografii A. Sulka, *Eksperyment w badaniach społecznych* (PWN,

Warszawa 1979). Zaawansowany wykład metodologii eksperymentalnej zawierają podręczniki J. Brzezińskiego: *Metodologia badań psychologicznych* (PWN, Warszawa 1996), zwłaszcza rozdziały 4 i 12 oraz *Badania eksperymentalne w psychologii i pedagogice* (Scholar, Warszawa 2000). Książka *Społeczny kontekst badań psychologicznych i pedagogicznych* wydana przez J. Brzezińskiego i J. Siutę (UAM, Poznań 1991) zawiera przekłady podstawowych, w tym klasycznych prac z zakresu „psychologii społecznej eksperymentu”, m.in. M. T. Orne, M. J. Rosenberga i R. Rosenthala. Książka E. Aronsona i G. Wieczorkowskiej, *Kontrola naszych myśli i uczuć* (Santorski, Warszawa 2001) dobrze pokazuje metodę eksperymentalną w działaniu. *Psychologia jako nauka*; rozdział znanego podręcznika Aronsona *Człowiek – istota społeczna* (PWN, Warszawa 2001) stanowi doskonałą prezentację metody eksperymentalnej, napisaną przez jej praktyka, natomiast wydany przez Aronsona zbiór pod tym samym tytułem, uzupełnienie do podręcznika, podaje wiele przykładów ważnych eksperymentów w naukach społecznych.

9. Badania sondażowe

Polska ma bogatą tradycję badań sondażowych, ale nie ukazał się u nas żaden solidny podręcznik tej metody. Istnieje natomiast bogata literatura poświęcona różnym aspektom i etapom takich badań; jej wykaz zawiera bibliografia K. Lutyńskiej, *Metodologia badań socjologicznych*, cz. II (IFIS PAN, Warszawa 2002).

O ogólnych problemach sondaży napisano wiele, począwszy od pracy S. Nowaka *Funkcje wskaźnikowe odpowiedzi w badaniach ankietowych*, w jego *Studiach z metodologii nauk społecznych* (PWN, Warszawa 1965), a skończywszy na książce A. Sulka, *Sondaż polski* (IFIS PAN, Warszawa 2001).

Budowa kwestionariusza i układanie pytań jest przedmiotem następujących książek: K. Lutyńska, *Wywiad kwestionariuszowy: przygotowanie i sprawdzanie narzędzia badawczego* (Ossolineum, Wrocław 1984) i L. Gruszczyński, *Kwestionariusze w socjologii. Budowa narzędzi do badań surveyowych* (UŚ, Katowice 1999). Praca A. Sulka, *Jak działa kwestionariusz?*, rozdział w *Sondażu polskim* zapoznaje z kognitywnym podejściem do pytań i odpowiedzi ankietowych.

Podręcznik ankietera, pod red. Z. Sawińskiego, P. B. Sztabińskiego i F. Sztabińskiego (SMG KRC Poland i IFIS PAN, Warszawa 2000) przedstawia proces realizacji różnych rodzajów sondaży, a szczególną uwagę zwraca na wywiad osobisty i pracę ankietera. Problemy ankiety pocztowej szerzej omawiają książki: F. Sztabiński *Ankieta pocztowa i wywiad kwestionariuszowy* (IFIS PAN, Warszawa 1997) oraz

T. W. Mangione, *Ankietywanie pocztowe w badaniach marketingowych i socjologicznych* (PWN, Warszawa 1999). O sondażach telefonicznych traktują prace: Z. Sawiński, *Sondaże telefoniczne*, „Ask” 1996, nr 1; P. B. Sztabiński, *Wywiad telefoniczny ze wspomaganie komputerowym (CATI): co zyskujemy, co tracimy?*, „Ask” 1999, nr 8.

Sondaże są od wielu lat przedmiotem badań metodologicznych w środowisku łódzkim. Ich główne wyniki zebrane są w książkach: *Wywiad kwestionariuszowy: analizy teoretyczne i badania empiryczne*, pod red. K. Lutyńskiej i A. P. Wejlana (Ossolineum, Wrocław 1983); K. Lutyńska, *Surveye w Polsce: spojrzenie socjologiczno-antropologiczne* (IFiS PAN, Warszawa 1993). Od 1995 roku ukazuje się czasopismo metodologiczne „Ask. Społeczeństwo, Badania, Metody”, które przynosi najnowsze wyniki badań i informacje z zakresu metodologii sondażowej.

10. Jakościowe badania terenowe

Podręcznik M. Hammersleya i P. Atkinsona *Metody badań terenowych* (Zysk, Poznań 2000) rozszerza i pogłębia wiedzę zawartą w tym rozdziale. Pod nawą „badania terenowe” kryje się cała klasa strategii i metod, jednak istotą takich badań jest obecność badanego w zbiorowości badanej i korzystanie ze wszystkich metod, które pozwolą ją poznać, nade wszystko z obserwacji, swobodnych wywiadów oraz analizy dokumentów wytwarzanych w zbiorowości lub regulujących jej życie.

Wartościową książką dotyczącą obserwacji jest praca M. Q. Pattona, *Obserwacja – metoda badań terenowych*, a wywiadu – praca H. J. i I. S. Rubinów, *Jak zmierzać do celu, nie wiążąc sobie rąk. Projektowanie wywiadów jakościowych* – obie opublikowane w tomie *Ewaluacja w edukacji* pod red. L. Korporowicza (Oficina Naukowa, Warszawa 1997); o analizie dokumentów traktuje rozdział 6 *Dokumenty w podręczniku Hammersleya i Atkinsona. Metodologię badań w instytucjach* przedstawia książka M. Kostery, *Antropologia organizacji. Metodologia badań terenowych* (PWN, Warszawa 2002). Badania terenowe są często monografiami jednego przypadku – praca R. E. Stake’a *Studium przypadku*, w tomie *Ewaluacja w edukacji*, pokazuje i przybliża problemy z tym związane. Metodologii badań terenowych dobrze uczyć się z prac, których autorzy przedstawiają doświadczenia własne. Zob. np.: P. Moczydłowski, *O sposobach wglądu w sekrety stosunków międzyludzkich. Przypadek instytucji totalnej*, „Kultura i Społeczeństwo” 1990, nr 1, a z klasyki: K. Zawistowicz-Adamska, *Społeczność wiejska. Wspomnienia i materiały z badań terenowych* (LSW, Warszawa 1958).

11. Badania niereaktywne

Poszerzony wykład klasycznej analizy treści zawiera książka W. Pisarka, *Analiza zawartości prasy* (Ośrodek Badań Prasoznawczych, Kraków 1983). Analizę pól semantycznych zaproponował R. Robin, *Badanie pól semantycznych*, w: M. Głowiński (red.), *Język i społeczeństwo* (Czytelnik, Warszawa 1980), a jako jeden z pierwszych w Polsce zastosował ją J. Leoński do badania świadomości robotników na podstawie ich życiorysów konkursowych (*Drogi życiowe i świadomość społeczna robotników polskich*, PWN, Warszawa–Poznań 1987). Analizę treści wspomaganą komputerowo przedstawia i ilustruje własnym badaniem C. Trutkowski w artykule *Analiza treści wspomaganą komputerowo. Badanie społecznych reprezentacji polityki*, „Ask” 1999, nr 8. Analiza „słów sztandarowych” jest podstawą książki W. Pisarka, *Polskie słowa sztandarowe i ich publiczność* (Universitas, Kraków 2002). O metodach analizy dyskursu społecznego, wykraczającej znacznie poza tradycyjną analizę treści, mówi gruntowna książka *Dyskurs jako struktura i proces* pod red. T. A. van Dijka (PWN, Warszawa 2001), natomiast książka *Rytualny chaos* pod red. M. Czyżewskiego, S. Kowalskiego i A. Piotrowskiego (Aureus, Kraków 1997) jest przykładem studium dyskursu publicznego.

Dane statystyczne są tylko jednym z rodzajów danych zastanych. Dane zastane tworzone są przez instytucje („urzędy”) lub osoby. O tym, jak analizować dane urzędowe, pisze A. Sulek w pracy *Socjolog wobec danych urzędowych* w pracy *Ogród metodologii socjologicznej* (Scholar, Warszawa 2002), a pokazuje to J. Bartkowski w książce *Tradycja i polityka. Wpływ tradycji kulturowych polskich regionów na współczesne zachowania społeczne i polityczne* (Żak, Warszawa 2003). Metody analizy „dokumentów osobistych” są w socjologii lepiej opisane, zob. *Metoda biograficzna w socjologii* J. Włodarek, M. Ziółkowski (red.), (PWN, Warszawa–Poznań 1990). Badania biograficzne opierają się dziś częściej już na materiałach pozyskanych – wywiadach i narracjach biograficznych; ich obszerną prezentację i przykład ich wykorzystania zawiera książka A. Rokuszewskiej-Pawelek, *Chaos i przymus. Wojenne trajektorie Polaków – analiza biograficzna* (UL, Łódź 2002).

Metodologii analiz historyczno-porównawczych najlepiej szukać w dziełach wybitnych historyków, np. W. Kuli (*Problemy i metody historii gospodarczej*, rozdział 15) i Ch. Tilly’ego (zob. A. Kolasa-Nowak, *Socjolog w badaniu przeszłości. Koncepcja socjologii historycznej Charlesa Tilly’ego*, UMCS, Lublin 2001). *Trzecia fala demokratyzacji* S. P. Huntingtona (PWN, Warszawa 1995) jest świetnym przykładem analizy po-

równawczej zastosowanej do historii współczesnej. W socjologii prowadzi się międzykrajowe badania porównawcze. Do ich metodologii wprowadzają prace: K. Berting, *Teoretyczne i metodologiczne problemy międzynarodowych badań porównawczych*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1988, nr 2 oraz K. M. Słomczyński, *Typologia międzykrajowych badań porównawczych a kluczowe problemy metodologiczne*, „Studia Socjologiczne” 1995, nr 1; książka Słomczyńskiego i M. L. Kohna *Sytuacja pracy i jej psychologiczne konsekwencje. Polsko-amerykańskie analizy porównawcze* (Ossolineum, Wrocław 1988) stanowi pociągający przykład takich badań.

12. Badania ewaluacyjne

Ewaluacja w edukacji, zbiór przekładów wydany przez L. Korporowicza (Oficyna Naukowa, Warszawa 1997) zawiera wiele cennych tekstów dotyczących zarówno podstaw badań ewaluacyjnych, jak i metod tych badań; zbiór ten bynajmniej nie jest ograniczony do edukacji. *Podręcznik ewaluacji programów profilaktycznych* J. D. Hawkinsa i B. Nederhood (Inst. Psychiatrii i Neurologii – Polskie Tow. Psychologiczne, Warszawa–Olsztyn 1994) łączy wykład metodologii badań ewaluacyjnych z praktycznymi zaleceniami dla reformatorów społecznych. Wykład metodologii ewaluacji programów profilaktycznych zawiera artykuł J. i B. Grzelaków, *Ocena efektywności programów profilaktycznych. Perspektywa metodologiczna*, „Alkoholizm i Narkomania” 1993, nr 13. Eksperymentalne i quasi-eksperymentalne badania ewaluacyjne są omówione w dwóch tekstach A. Sulka: *O eksperymentalnych próbach zmian społecznych*, „Studia Socjologiczne” 1977, nr 4 oraz *Quasi-eksperymentalne oceny reform społecznych*, w jego *Ogrodzie metodologii socjologicznej* (Scholar, Warszawa 2002). Badania wskaźników społecznych omówił M. Tabin w pracy *Wskaźniki społeczne*, „Polska 2000” 1981, nr 1.

13. Analiza danych jakościowych

Dobrym wprowadzeniem do analizy danych jakościowych jest praca N. K. Denzina i Y. S. Lincoln, *Wkraczanie na pole badań jakościowych*, „Socjologia Wychowania”, t. 13 (UMK, Toruń 1997) – jest to przekład wprowadzenia do wydanego przez nich podstawowego podręcznika *Handbook of Qualitative Research* (1994). Wprowadzenie do podręcznika M. B. Milesa i A. M. Hubermana *Analiza danych jakościowych ma tę przewagę*, że cały ten podręcznik ukazał się po polsku (Trans Humana, Białystok 2000). Książki A. Wyki, *Badacz społeczny wobec doświadczenia* (IFiS, PAN Warszawa 1993) i K. Koneckiego, *Studia z metodologii ba-*

dań jakościowych. Teoria ugruntowana (PWN, Warszawa 2000) pomogą zrozumieć teoretyczne podstawy takich badań, zawierają też ciekawe przykłady. Bibliografia K. Lutyńskiej *Metodologia badań socjologicznych* (IFiS PAN, Warszawa 2000–2002), głównie część II podaje wiele innych prac metodologicznych z zakresu analizy jakościowej i prac zawierających przykłady jej zastosowań.

14. Kwantyfikacja danych i 15. Podstawy analizy ilościowej

Książka J. Górniaka i J. Wachnickiego, *SPSS PL for Windows. Pierwsze kroki w analizie danych* (SPSS Polska, Kraków 2000) jest praktycznym podręcznikiem podstawowych analiz ilościowych przy użyciu SPSS.

16. Model analizy rozbudowanej

Oryginalne autorskie sformułowanie modelu elaboracji znajduje się w pracy P. F. Lazarsfelda, *Przyczynowa interpretacja zależności statystycznych przy zastosowaniu zmiennej kontrolnej*, w zbiorze S. Nowaka *Metody badań socjologicznych* (PWN, Warszawa 1965). Model ten rozbudował M. Rosenberg, skrócił *The Logic of Survey Analysis* ukazał się po polsku w skrypcie A. Sulka *Logika analizy socjologicznej* (UW, Warszawa 1979). Teoretycznie model rozbudował S. Nowak w studium *Przyczynowa interpretacja zależności statystycznych w nieeksperymentalnych badaniach socjologicznych*, w: K. Szaniawski (red.), *Metody statystyczne w socjologii* (PWN, Warszawa 1968). Nowak był pionierem analizy wielozmiennowej, jako pierwszy w Polsce wykorzystał ją w analizie wyników badań nad studentami Warszawy (1958); zob. jego *Studenci Warszawy. Studium długofalowych przemian postaw i wartości* (UW, Warszawa 1991).

17. Statystyka w naukach społecznych

Na polski przełożono dwa amerykańskie podręczniki statystyki dla badaczy społecznych: H. M. Blalock, *Statystyka dla socjologów* (PWN, Warszawa 1975) oraz G. A. Ferguson i Y. Takane, *Analiza statystyczna w psychologii i pedagogice* (PWN, Warszawa 1997). W zbiorze A. Sulka *Metody analizy socjologicznej* (UW, Warszawa 1985) znajdują się prezentacje dwóch metod zaawansowanej analizy wielozmiennowej – analizy ścieżkowej i analizy modeli log-liniowych: D. R. Heise, *Problemy analizy ścieżkowej i wnioskowań przyczynowych* oraz G. Lissowski, *Zastosowanie modeli logarytmiczno-liniowych do analizy związków między wieloma zmiennymi jakościowymi*; także polskie ilustracje.

18. Etyka i polityka w badaniach społecznych

Badania społeczne mają swoje problemy etyczne, ale w Polsce nie są one jeszcze szerzej dyskutowane; częściej rozważano uwikłania polityczne socjologii. Do wyjątków należą prace: J. Lutyński, *Nauka i polskie problemy* (PIW, Warszawa 1990), zwłaszcza rozdział *Problematyka etyczna w socjologii a system społeczny i kulturowe tradycje*; W. A. Rostocki, *Socjologia a prywatność*, „Przegląd Socjologiczny” 1999, t. 48, nr 1. O etycznych problemach badań społecznych więcej piszą psychologowie, zob.: *Etyczne problemy działalności badawczej i praktycznej psychologów*, J. Brzeziński, W. Poznaniak (red.) (Fund. Humaniora, Poznań 1994); *Etyczne problemy psychologii*, J. Brzeziński, M. Toeplitz-Winiewska (red.) (Fund. Humaniora, Poznań 2000). Zob. też E. Aronson, *Człowiek – istota społeczna* (PWN, Warszawa 2001), głównie rozdział *Psychologia jako nauka*.

Na polski przełożono dwa najważniejsze w świecie kodeksy badań społecznych: opracowany przez Europejskie Stowarzyszenie Badaczy Opinii i Rynku (ESOMAR) *Międzynarodowy Kodeks Postępowania w Dziedzinie Badań Rynkowych i Społecznych* „Kultura i Społeczeństwo” 1994, nr 3 oraz *Kodeks Etyczny Amerykańskiego Stowarzyszenia Socjologicznego*, „Kultura i Społeczeństwo” 1997, nr 4.

O politycznych uwikłaniach socjologii w Polsce zob.: J. Lutyński, *Nauka i polskie problemy*, rozdział *Niektóre uwarunkowania rozwoju socjologii polskiej i ich konsekwencje*; J. Szacki, *W służbie społeczeństwa czy władzy? Socjologia polska w latach 1944–1989*, w: S. Kozyr-Kowalski i in. (red.), *Krytyka rozumu socjologicznego* (Zysk, Poznań 1997); A. Sulek, *Sondaż polski* (IFIS PAN, Warszawa 2001), rozdział *Sługa dwóch panów. Badania opinii publicznej w ostatniej dekadzie socjalizmu realnego*. Szerzej o problemach z praktycznym wykorzystaniem socjologii pisze K. W. Frieske w książce *Socjologia w działaniu. Nadzieje i rozczarowania* (IS UW, Warszawa 1990).

